

2009 m. sausis Nr. 1 (16)

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA – tai Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga, įkurta 1997 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. spalio 10 d. nutarimu „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos įsteigimo“. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nagrinėja asmenų skundus, tikrina asmens duomenų tvarkymo teisėtumą, konsultuoja duomenų valdytojus ir subjektus, tvarko Asmens duomenų valdytojų valstybės registrą, teikia pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms dėl asmens duomenų tvarkymo, apsaugos, vykdo kitas įstatymu priskirtas funkcijas.

Naujienu biuletenyje vartojamos santrumpos:

VDAI – Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, ADTAI – Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas

Paminėta trečioji Europos duomenų apsaugos diena

Konferencija Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje

VALSTYBINĖJE DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJOJE

Trumpa VDAI 2008 metų veiklos statistika

Gauti 153 asmenų skundai, 115 išnagrinėta. Surašyti 8 administracinių teisės pažeidimų protokolai, pateikta 50 nurodymų.

Atlikti 126 prevenciniai tikrinimai, pateikti 95 nurodymai.

Išnagrinėti 284 pranešimai dėl išankstinės patikros, išduoti 249 leidimai.

Išnagrinėtas 741 pranešimas apie asmens duomenų tvarkymą, įregistruoti 323 duomenų valdytojai.

Parengti 6 norminiai teisės aktai.

Suderinti 184 teisės aktų ir duomenų valdytojų dokumentų projektai.

Suteiktos 3 179 konsultacijos.

Parengtos 197 visuomenės informavimo ir teisinio švietimo priemonės.

VDAI inicijavo patikrinimą dėl „Didžiojo žaidimo“ laiškams išsiuntinėti panaudotų asmens duomenų

2009 m. sausio mėn. pabaigoje į VDAI kreipėsi gausybė sunerimusių žmonių. Jie piktinosi gaunamais „Didžiojo žaidimo“ laiškais, kuriuose raginama dalyvauti ir laimėti piniginius prizus.

Minėtus laiškus siunčia „Didžiojo žaidimo“ Finansų skyrius. Laiške nurodoma asmens, kuriam siunčiama, vardas, pavardė ir tikslus gyvenamosios vietos adresas. Laiškus pasirašo „Didžiojo žaidimo“ komiteto pirmininkė ir Finansų direktorius.

Žmonės stebisi, iš kur tokios firmos gauna gyventojų duomenis, ar tai teisėta? Kur gyventojai, gavę tokius laiškus, gali kreiptis?

VDAI, suprasdama gyventojų susirūpinimą šiuo konkrečiu atveju, informuoja, kad dėl „Didžiojo žaidimo“ jau yra inicijavusi patikrinimą ir iš karto, kai tik jis bus baigtas, apie rezultatus informuos visuomenę.

Žmonės, manantys, jog jų, kaip duomenų subjektų, teisės pažeistos ir norintys apginti šias savo teises, visuomet gali kreiptis į VDAI ir pateikti skundą, tačiau aptariamam atveju patikrinimas dėl galimo pažeidimo jau yra atliekamas.

LIETUVOJE

Nauja Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo redakcija

2009 m. sausio 1 d. įsigaliojo **nauja ADTAĮ redakcija**. Joje numatyta nemažai naujovių, kai kurie asmens duomenų apsaugos aspektai pakeisti ir papildyti.

Naujoje įstatymo redakcijoje yra patikslintos nuostatos, reglamentuojančios asmens kodo tvarkymą, pvz., numatyta, kad draudžiama asmens kodą skelbti viešai ir jį rinkti bei naudoti tiesioginės rinkodaros tikslais.

Be kitų naujovių, reglamentuotas ir asmens duomenų tvarkymas sveikatos apsaugos tikslais. Asmens duomenys apie asmens sveikatą automatiškai būdu, taip pat mokslinio medicininio tyrimo tikslais gali būti tvarkomi tik pranešus VDAI, o ji privalo atlikti išankstinę patikrą.

Apibrėžta sąvoka „vaizdo stebėjimas“ ir plačiai reglamentuotas vaizdo duomenų tvarkymas, pvz., ADTAĮ nuo šiol numatyta, kad draudžiama vykdyti vaizdo stebėjimą patalpose, kuriose duomenų subjektas pagrįstai tikisi absoliučios privatumo apsaugos ir kur toks stebėjimas žemintų žmogaus orumą (pavyzdžiui, tualetuose, persirengimo kambariuose ir pan.).

Naujoje įstatymo redakcijoje reglamentuotas asmens duomenų tvarkymas tiesioginės rinkodaros ir mokymo vertinimo tikslais, už duomenų apsaugą atsakingo asmens ar padalinio statusas, skundų nagrinėjimo procedūra, taip pat kiti klausimai. Nuo šiol sustiprinta VDAI, kaip duomenų apsaugos priežiūros institucijos, nepriklausomybė (kaip ji yra suprantama Direktyvoje 95/46/EB) numatant, kad VDAI vadovas į pareigas priimamas 5 metų kadencijai. Taigi, 2009 m. sausio 5 d. prasidėjo VDAI direktoriaus penkerių metų kadencija.

ADTAĮ įgyvendinti buvo parengti ir priimti šie teisės aktai:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 20 d. nutarimo Nr. 262 „Dėl Asmens duomenų valdytojų valstybės registro nuostatų ir Duomenų valdytojų pranešimo apie duomenų tvarkymą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2008, Nr. 133-5137);

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 25 d. nutarimo Nr. 1156 „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos struktūrinės reformos, įgaliojimų suteikimo, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatų patvirtinimo ir su tuo susijusių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų dalinio pakeitimo“ pakeitimo“ (Žin., 2008, Nr. 136-5319);

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2008 m. lapkričio 12 d. įsakymas Nr. 1T-71 (1.12) „Dėl bendrųjų reikalavimų organizacinėms ir techninėms duomenų saugumo priemonėms patvirtinimo“ (Žin., 2008, 135-5298);

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2008 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. 1T-64 (1.12) „Dėl duomenų valdytojų atsakymo Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai dėl duomenų subjekto teisės susipažinti su savo asmens duomenimis įgyvendinimo pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 125-4790);

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2009 m. sausio 16 d. įsakymas Nr. 1T-4 (1.12) „Dėl valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2006 m. vasario 2 d. įsakymo Nr. 1T-6 „Dėl išankstinės patikros atlikimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2009, Nr. 11-447);

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2009 m. sausio 16 d. įsakymas Nr. 1T-5 (1.12) „Dėl duomenų apsaugos priemonių aprašo formos patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 11-448).

Paminėta 3-ioji Europos duomenų apsaugos diena

2007 m. sausio 28 d. buvo paskelbta Europos duomenų apsaugos diena. Ši data pažymi Europos Tarybos Konvencijos Nr. 108 dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu metines. Ši diena pradėta minėti Europos Tarybos iniciatyva, kuriai pritarė ir Europos Komisija. Europos valstybės skatinamos tą dieną organizuoti įvairius renginius apie asmens duomenų apsaugą, siekiant, kad kuo daugiau Europos gyventojų sužinotų apie savo teises šioje srityje.

2009 m. sausio 28 d. *Europos duomenų apsaugos diena, 2009* buvo paminėta VDAI. Čia įvyko susitikimas su atstovais iš kitų valstybės įstaigų, su kuriais bendradarbiaujama sprendžiant įvairiausias asmens duomenų apsaugos klausimus. Valstybinio sektoriaus atstovams buvo papasakota apie ne taip seniai Europoje pradėtą minėti Europos duomenų

apsaugos dieną ir šios dienos minėjimo misiją, pristatytos VDAI aktualijos, apžvelgta įstaigos veikla.

Trečiosios Europos duomenų apsaugos dienos proga Lietuvos žmogaus teisių centro projekto „Mano teisės“ svetainėje rengiamoje E-konferencijoje paskelbti atsakymai į VDAI direktoriui dr. Algirdui Kunčiniui užduotus klausimus asmens duomenų apsaugos tema. Minėtus atsakymus dėl elektroninės darbo vietos, vaizdo stebėjimo, tiesioginės rinkodaros, išmestų dokumentų, VDAI kompetencijos ir baudų dydžio už asmens duomenų neteisėtą paviešinimą galima rasti adresu <http://www.manoteises.lt/index.php?lang=1&sid=453&tid=626&PHPSESSID=2285fd9f068fbbcd7eee23c4a1f20558>

2009 m. sausio 29 d. Europos duomenų apsaugos dieną VDAI paminėjo kartu su Lietuvos bibliotekų atstovais. Renginiai vyko Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje.

Nuo tryliktos valandos bibliotekos Konferencijų salėje vyko šiai datai paminėti skirta konferencija. Organizuojant duomenų apsaugos dienos minėjimą orientuotasi į bibliotekų sektoriaus auditoriją. Konferencijoje buvo nagrinėjamos bibliotekoms opios su asmens duomenų apsauga susijusios problemos, tačiau ne tik tai. Šiame renginyje bibliotekų atstovams buvo pateiktas daug platesnis asmens duomenų apsaugos kontekstas, siekiant pagerinti jų informuotumą privatumo apsaugos srityje. Šiais metais, kaip ir anksčiau, VDAI siekia skleisti asmens duomenų apsaugos, asmens privatumo apsaugos žinią, o biblioteka yra ta vieta, kur kasdien apsilanko daugybė skirtingų žmonių, kuriems ta žinia galėtų būti perduota. Valandą iki konferencijos pradžios VDAI teisininkės teikė konsultacijas asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos tema bibliotekos darbuotojams ir skaitytojams.

Visuomenei informuoti aktualiomis asmens duomenų apsaugos temomis buvo parengta ir išdalyta lankstinukų:

Ar žinote savo, kaip duomenų subjekto, teises?

Asmens duomenų apsauga ir vaizdo stebėjimas

Asmens duomenų apsauga naudojantis belaidžiais tinklais

Daugiau informacijos apie renginius, lankstinukų elektronines versijas ir konferencijos pranešimų skaidres galite rasti adresu <http://www.ada.lt/index.php?lng=lt&action=page&id=609>.

Sausio mėnesio asmens duomenų apsaugai aktualūs teisės aktai

2009 m. sausio 16 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus įsakymu Nr. 1T-4 (1.12) „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2006 m. vasario 2 d. įsakymo Nr. 1T-6 „Dėl išankstinės patikros atlikimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2009, Nr. 11-447) nauja redakcija išdėstytos Išankstinės patikros atlikimo taisyklės, kurios nustato duomenų valdytojų pranešimo VDAI apie numatomus asmens duomenų tvarkymo veiksmus turinį, jo pateikimo tvarką ir išankstinės patikros atlikimo tvarką.

2009 m. sausio 16 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus įsakymu Nr. 1T-5 (1.12) „Dėl duomenų apsaugos priemonių aprašo formos patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 11-448) patvirtinta Duomenų apsaugos priemonių aprašo forma, kurią duomenų valdytojai VDAI teikia atlikdami išankstinę patikrą bei registruodamiesi duomenų valdytojais, kai tvarko asmens duomenis automatinio būdu.

EUROPOS SĄJUNGOJE

Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje S. Marper prieš Jungtinę Karalystę

2008 m. gruodžio 4 d. Europos žmogaus Teisių Teismas viešame svarstyme paskelbė didžiosios teisėjų kolegijos priimtą nutartį byloje S. ir Marper prieš Jungtinę Karalystę. Byla susijusi su pareiškėjų pirštų atspaudų, ląstelių pavyzdžių ir DNR profilių saugojimu institucijose po jiems iškelto baudžiamojo proceso nutraukimo juos išteisinant. Pareiškėjai būtent ir skundėsi dėl institucijose saugomų jų pirštų atspaudų, ląstelių pavyzdžių ir DNR duomenų po to, kai jie buvo išteisinti ar atleisti nuo bausmės.

Europos žmogaus Teisių Teismas išnagrinėjęs bylą nusprendė, kad Jungtinės Karalystės įstatymais buvo stipriai pažeistas Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnis, t. y. kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo asmeninis ir jo šeimos gyvenimas.

Teismo sprendimu tokie visuotiniai ir nepaliekantys pasirinkimo galimybės įgaliojimai saugoti pirštų atspaudus, ląstelių pavyzdžius ir DNR duomenis asmenų, kurie yra įtartini, bet nepadarė jokio nusikaltimo, pažeidžia pusiausvyrą tarp viešųjų ir privačiųjų interesų.

Teismo išnagrinėtu duomenų saugojimo atveju buvo neproporcingai pažeistos ieškovo teisės į pagarbą privačiam gyvenimui. Tokio reiškinio negalima laikyti priimtiniu demokratinėje visuomenėje. Teismas taip pat pareiškė, kad Jungtinė Karalystė yra vienintelė šalis, kurioje leidžiama neribojamai rinkti minėtus duomenis ir nesuteikiama galimybės išteisintam asmeniui pašalinti arba sunaikinti tokius duomenis.

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno įstaiga parengė aiškinamąjį terminų žodyną

2009 m. sausio mėn. naują kadenciją pradėjusio Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno įstaiga parengė aiškinamąjį asmens duomenų apsaugos žodyną anglų kalba. Jame išaiškinti 75 asmens duomenų apsaugos srities terminai. Daugelyje paaiškinimų pateiktos internetinės nuorodos, kur galima rasti detalesnės informacijos apie aptariamą terminą ar realiją, jame pateikiamas platus asmens duomenų apsaugos kontekstas. Šis žodynas yra puiki parankinė priemonė visiems, kas domisi, vienu ar kitu būdu susiduria su šia sritimi. Žodyną galite rasti Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno tinklalapyje adresu:

<http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/lang/en/pid/23>

Šį naujienų biuletinį galite užsisakyti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos svetainės www.ada.lt skiltyje „Naujienų prenumerata“